

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 249/2018-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. novembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], prechodne [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Ivanom Hegerom, Na Troskách 1635/3, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 33 P 34/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 33 P 34/2014 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Banská Bystrica povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

4. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 585,75 € (slovom päťstoosemdesiatpäť eur a sedemdesiatpäť centov), ktorú je Okresný súd Banská Bystrica povinný vyplatiť jej na účet právneho zástupcu JUDr. Ivana Hegera do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. mája 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie v záhlaví označených práv postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 33 P 34/2014, ktorý vo veci úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu začatej 28. januára 2014 ju právoplatne neskončil, hoci 15. marca 2018 vyhlásil rozsudok.

2. Sťažovateľka žiadala vysloviť porušenie označených práv v konaní pred okresným súdom, prikázať mu konať bez zbytočných prieťahov, priznať jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € a náhradu trov konania v sume 585,75 € za tri úkony právnej pomoci.

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci vyjadrila podpredsedníčka okresného súdu, ktorá po chronológii procesných úkonov súdu v podstatnom neuznala sťažnosť za opodstatnenú, lebo celkovú dĺžku konania ovplyvnil zahraničný prvok sporu, ale aj neúčast' sťažovateľky na viacerých pojednávaniach či jej neúplné alebo nepresné procesné podania; súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

4. Sťažovateľka v replike v zásade poprela vyjadrenia okresného súdu, lebo ani konanie s cudzím prvkom samo osebe nezakladá dôvod na vznik prieťahov, ktoré boli

spôsobené pre neznalosť procesných predpisov o doručovaní samotným súdom a neefektivitou jeho procesných úkonov, či dokonca ich zmätočnosťou jej predvolávania, ktoré vždy obsahovalo dva termíny pojednávania, ktoré sa ospravedlniť nedajú. Podľa nej maloleté deti nesmú zostať v právnej neistote po dobu vyše 4 rokov, preto trvala na podanej sťažnosti a tiež súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

5. Po preskúmaní ústavnej sťažnosti a spisového materiálu dospel ústavný súd k záveru, že sťažnosť je dôvodná.

6. Požiadavka rýchlosti súdneho konania sa stala ústavným princípom, pretože časový horizont toho, kedy sa účastníkovi dostáva konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou práva na fair proces v jeho časovej dimenzii. Preto je vecou štátu organizovať svoje súdnictvo tak, aby princípy vyslovené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) boli rešpektované a prípadné nedostatky v tomto smere (aj objektívneho charakteru) nešli na ťarchu účastníka, ale súdu.

7. Ústavný súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach vyjadril, že medzi základné princípy právneho štátu patrí okrem iného aj právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. právo na vybavenie veci v primeranej lehote, ktoré je nedeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 6/2017, I. ÚS 543/2017).

8. Prieťahy v konaní či neefektívna činnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jednorazový či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje trvalé ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov. Z tej fakticity musí preto následne vyplynúť, že dôsledkom takého zásahu orgánu verejnej moci nemožno čeliť inak

než len ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu podľa čl. 127 ústavy.

9. K otázke posudzovania dĺžky konania a jej primeranosti (resp. neprimeranosti) sa tak opakovane pripomína, že túto nemožno vyjadriť numericky, lebo je podmienená objektívne charakterom prejednávanej veci a musí byť skúmaná s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, zložitost' veci, požiadavky na vykonávanie dokazovania v priebehu konania, ako i správanie účastníkov a samotného súdu; do úvahy je pritom nutné vziať i to, čo je pre sťažovateľa v konaní predmetom sporu, resp. jeho význam pre účastníkov konania (porovnaj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Záborský a Šmáriková v. Slovensko*); vo veciach týkajúcich sa starostlivosti o maloleté deti ide o privilegované konanie, ktoré vždy vyžaduje naliehavé prejednanie a skončenie, lebo má pre sťažovateľku a jej dieťa nezanedbateľný a niekedy aj nezvratný následok, preto by sa malo pravidelne skončiť najneskôr do 2 rokov.

10. Záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno teda formulovať vždy s ohľadom na uvedené faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o priet'ahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu, a teda zakladajúce porušenie práva na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov. Toto právo totiž nie je dotknuté iba vtedy, ak sú priet'ahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o takú vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu na jednom stupni spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná; o taký prípad však v prejednávanej veci nešlo.

11. V posudzovanej veci však už nie je primárne prehliadnuteľné, že konanie o úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu iba pred okresným súdom trvalo vyše 4,5 roka, čo je doba zjavne neprimeraná. Význam konania pre sťažovateľku a maloleté dieťa vyžadoval jeho rýchle skončenie, ktoré sa dalo dosiahnuť prijatím vhodných procesných opatrení zaisťujúcich taký priebeh konania, ktoré sa malo skončiť na prvom

a jedinom pojednávani, tak ako to prikazovalo znenie § 114 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku či § 157 ods. 1 alebo § 179 ods. 1 Civilného sporového poriadku, ktoré sa vzťahujú na mimosporové konanie (§ 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku).

12. Vzhľadom na uvedený význam konania pre sťažovateľku je táto dĺžka konania na jednom stupni považovaná ústavným súdom za neprimeranú aj napriek tomu, že v postupe okresného súdu neboli zistené neprimerané obdobia nečinnosti. Podľa judikatúry ústavného súdu nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 56/2016, I. ÚS 102/2017) tak, ako sa to prejavilo aj v tejto veci.

13. Možno tak uzavrieť, že došlo k neprimeraným prieťahom v označenom konaní pred okresným súdom, preto zásah ústavného súdu v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy bol nutný.

14. Keďže okresný súd už rozhodol, zásah ústavného súdu v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy neprichádzal do úvahy, preto v tejto časti sa sťažnosti sťažovateľky nevyhovelo.

15. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné práva boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie [čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]. Ústavný súd uznal za odôvodnené priznať sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €, ktorú považoval s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, predmet konania a celkovú dĺžku konania pred okresným súdom za primeranú a ktorú jej zaplatí okresný súd v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

16. Podľa čl. 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi, aby úplne alebo sčasti uhradil druhému účastníkovi jeho trovy konania. Aj v tejto veci sa ústavný súd rozhodol

priznať sťažovateľke úhradu za tri úkony právnej služby v celkovej sume 585,75 €, pričom sumu uložil zaplatiť okresnému súdu na účet jej právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. novembra 2018